

УДК 354.11:341.7:005.96J(477)
DOI: 10.31732/2663-2209-2026-82-327-338

Дата надходження: 25.01.2026
Дата прийняття до друку: 15.05.2026
Дата публікації: 30.05.2026

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИДІВ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН УКРАЇНИ – ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Валерій Карпов¹

¹Аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», м. Київ, Україна, e-mail: karpovvvv@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5619-1590>

IMPLEMENTATION OF NEW TYPES OF MANAGEMENT IN THE SPHERE OF FOREIGN RELATIONS OF UKRAINE – THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT

Valerii Karpov¹

¹Postgraduate student, KROK University, Kyiv, Ukraine, e-mail: karpovvvv@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5619-1590>

Анотація. У статті автором досліджено сучасні тенденції та перспективи широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в сьогоденних дипломатичних відносинах і дипломатичній практиці закордонних дипломатичних установ різних країн, в тому числі впровадження нових форм, методів та механізмів в практику сучасної дипломатії, зокрема закордонних дипломатичних установ (ЗДУ) України. Проведено комплексне дослідження понять, характерних рис, розвитку та базового призначення нових видів дипломатії – публічної, цифрової, наукової, електронної та інших видів. Встановлено, що в наукових колах та практичній площині використовуються різні терміни та визначення нових форм сучасної дипломатії, але наразі єдиного підходу до визначення цих термінів серед науковців не вироблено. Основні підходи науковців та дослідників до розкриття дефініцій вищезазначених понять та сфери їх використання зведено в таблицю. Наведено авторське визначення поняття “цифрова дипломатія” та “енергетична дипломатія”. Автором обґрунтовано позицію щодо недоцільності (в частині – дипломатія) вживання таких словосполучень як “народна дипломатія”, “військова дипломатія”, “спортивна дипломатія”, “кризова дипломатія”, “мегафонна дипломатія” та інші в офіційних документах, використання яких має опосередковане місце у сфері класичного дипломатичного співробітництва. Підкреслено, що цифрова дипломатія є одним з підвидів публічної дипломатії, тому, як форма нової публічної дипломатії, з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та соціальних соцмереж, сприяє зміцненню дипломатичних відносин між країнами. Дійшли висновку щодо необхідності оновлення критеріїв та вимог до компетентності не тільки до кандидатів на посади дипломатичної служби, але й діючих професійних дипломатів, особливо для комплектування ЗДУ України, що потребує більш детального дослідження. Зроблено висновок, що запровадження елементів цифрової дипломатії у зовнішній політиці України та широкомасштабного використанні сучасних ІКТ, потребує більш ґрунтовного наукового дослідження поточного стану та перспектив функціонування закордонних дипломатичних установ України.

Ключові слова: публічна дипломатія, цифрові технології, кібердипломатія, дефініції понять, сучасна дипломатична практика.

Формул: 0, рис.: 1, табл.: 0, бібл.: 30

Abstract. In the article, the author examines current trends and prospects for the widespread implementation of information and communication technologies in current diplomatic relations and diplomatic practice of foreign diplomatic institutions of various countries, including the introduction of new forms, methods and mechanisms into the practice of modern diplomacy, in particular foreign diplomatic institutions of Ukraine. A comprehensive study of the concepts, characteristics, development and basic purpose of new types of diplomacy – public, digital, scientific, electronic and other types – was conducted. It was found that in scientific circles and in practice, different terms and definitions of new forms of modern diplomacy are used, but currently a single approach to defining these terms has not been developed among scientists. The main approaches of scientists and researchers to the disclosure of definitions of the above-mentioned concepts and the scope of their use are summarized in the table. The author's definition of the concepts of "digital diplomacy" and "energy diplomacy" is given. The author substantiates the position on the inexpediency (in the part of diplomacy) of using such phrases as "people's diplomacy", "military diplomacy", "sports diplomacy", "crisis

diplomacy”, “megaphone diplomacy” and others in official documents, the use of which has an indirect place in the sphere of classical diplomatic cooperation. It is emphasized that digital diplomacy is one of the subspecies of public diplomacy, therefore, as a form of new public diplomacy, using the latest information and communication technologies and social networks, it contributes to the strengthening of diplomatic relations between countries. We concluded that it is necessary to update the criteria and competence requirements not only for candidates for diplomatic service positions, but also for current professional diplomats, especially for staffing the Foreign Service of Ukraine, which requires more detailed research. It is concluded that the introduction of elements of digital diplomacy in Ukraine's foreign policy and the large-scale use of modern ICTs requires a more thorough scientific study of the current state and prospects for the functioning of Ukraine's foreign diplomatic institutions.

Keywords: public diplomacy, digital technologies, cyber diplomacy, definitions of concepts, modern diplomatic practice.

Formulas: 0; fig.: 1, tab.:0; bibl.: 30

Вступ. В сьогоденних міжнародних відносинах нові види дипломатії постають як важливий елемент реалізації зовнішньої політики держав, що доповнюють традиційну дипломатію. Аналізуючи позиції та визначення термінів окремих вітчизняних та зарубіжних вчених і дослідників з напрямку впровадження нових форм, методів та механізмів в практику сучасної дипломатії, зважимо на той факт, що державні органи та лідери політичних структур усвідомлюють важливість просування власних інтересів та позицій на міжнародній арені не тільки в офіційній площині, а й за використанням соціальних мереж.

Саме тому ми спостерігаємо широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ) в сучасних дипломатичних відносинах і дипломатичній практиці закордонних дипломатичних установ (далі - ЗДУ) різних країн. Наприклад, в практиці США таку дипломатію іменують мережевою, в Канаді – кібердипломатією, у ФРН – цифровою, у Великій Британії – електронною тощо.

В цілому зазначимо, що в наукових колах та практичній площині використовуються різні терміни та визначення нових форм сучасної дипломатії: публічна, цифрова, кібердипломатія, наукова, культурна та інші. Але наразі єдиного підходу до визначення цих термінів серед науковців не існує. Цей стан аналізу наукових праць та досліджень з даного напрямку засвідчив, що єдиного узагальнюючого джерела, що містило б найбільш повне визначення вищезазначених понять та термінів, не

існує, поряд з конкретними напрямками досліджень. Тому автором зроблено спробу узагальнити, по можливості, підходи науковців до розкриття дефініцій понять та сфери їх використання.

З урахуванням важливості впровадження цифрових технологій у подальшому просуванні зовнішньополітичних інтересів України, можливості інформаційного впливу на світову громадськість через Інтернет, соціальні мережі та он-лайн платформи практики, незважаючи на науковий інтерес до зазначеної проблематики науковців та дослідників, окремі аспекти залишаються малодослідженими і потребують подальших наукових розвідок.

Аналіз останніх досліджень. Вітчизняними та зарубіжними науковцями за останні роки розглядалися питання уточнення та визначення формулювань нових форм та методів, які застосовуються в сучасній дипломатичній практиці з урахуванням нових ІКТ.

До сучасних науковців в Україні, в роботах яких акцентувалася увага на питаннях цифрової дипломатії, відносимо таких дослідників, як Н. Волоснікова (2026), О. Кубко (2023), Т. Мірошніченко (2021), О. Сегеда (2020) та інші. Найбільш розповсюдженими формулюваннями такої дипломатії з елементами інтернет-активності з використанням електронних девайсів, є, зокрема: електронна дипломатія; е-дипломатія; дипломатія соціальних мереж; Twitter-дипломатія; дипломатія Web 2.0, кібердипломатія тощо (Н. Булега & І. Чарський, 2018).

Науковець А. Рибченко (2020) під цифровою дипломатією розуміє застосування у дипломатичній практиці широкого спектру інформаційно-комунікаційних технологій – як у роботі з громадськістю, так і з колегами.

Напрямом кібердипломатії досліджувався вітчизняними вченими О. Висоцьким (2020), О. Гайдуком (2024), С. Корченком (2025), О. Русовою (2020) та іншими, а також такими зарубіжними науковцями, як Ф. Хансоном (2016), Г. Христю (2024), А. Баринха та Т. Ренард (2017) тощо.

Публічна дипломатія аналізувалася в дослідженнях О. Висоцького (2020) та ін., наукова – А. Атаманенко & Н. Мартинюк (2022), Є. Гарбер (2021), М. Миронової (2022, 2023); культурна – Н. Ржевської (2018).

Постановка завдання. Метою публікації є комплексне дослідження нових форм та методів дипломатії, їх вплив на міжнародні відносини в цілому та визначення можливостей їх інтеграції у вітчизняні дипломатичні практики закордонних дипломатичних установ України; обґрунтування необхідності оновлення критеріїв та вимог до компетентності не тільки до кандидатів на посади дипломатичної служби, але й діючих професійних дипломатів; дослідити провідні наукові підходи до визначення формувань, функцій та механізмів цифрової дипломатії як складової публічної дипломатії та стратегічної комунікації в цілому.

Методологія дослідження. У статті використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Структурно-функціональний метод задіяно для дослідження особливостей впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в сьогоденних дипломатичних відносинах і дипломатичній практиці закордонних дипломатичних установ. Метод узагальнення залучено з метою виявлення та розкриття визначення нових форм та методів сучасної дипломатії. Метод класифікації використано для системного

дослідження необхідності оновлення критеріїв та вимог до компетентності кандидатів на посади дипломатичної служби та діючих професійних дипломатів.

В дослідженні використано нормативно-правові документи з напряму дипломатичної служби, наукові публікації у вітчизняних та міжнародних виданнях, статті, монографії тощо.

Результати дослідження. Актуальність обраної теми визначається сучасними реаліями, у яких дипломатична служба України, в тому числі закордонні дипломатичні установи України, стають одними із ключових гравців зовнішньої політики країни в умовах зростаючої цифрової трансформації. Це потребує розкриття теоретичних аспектів з цього напряму та окреслення перспектив подальшого напряму запровадження елементів інформаційно-комунікаційних технологій (ІТК) в практику закордонних дипломатичних установ України.

Аналізуючи позиції окремих науковців щодо визначення термінів нової дипломатії (публічна, цифрова, галузева, наукова, військова тощо) та сфери їх застосування, зазначимо розбіжності у формулюванні самої сутності понять.

Відзначимо, що вітчизняними та іноземними науковцями цифрову дипломатію розглядають як підрозділ публічної дипломатії з урахуванням інтенсифікації інформаційно-комунікаційних технологій. Така позиція прослідковується в дослідженнях Н. Белоусової & В. Омеляненко (2024), К. Булеги & І. Чарських (2018), Т. Мірошниченко & Г. Федорової (2021), О. Сегеди (2020) та інших. Зокрема, на погляд О. Висоцького (2020), “цифрова дипломатія” є “продовженням і розширенням” публічної дипломатії, але в іншому контексті реальності. У наукових працях австралійця Ф. Хансона визначено цифрову (електронну) дипломатію як один із напрямів діяльності публічної дипломатії: використання ІТК з метою досягнення та лобіювання

зовнішньополітичних цілей та інтересів держави (Хансон, 2016).

Це підтверджується також визначенням цифрової дипломатії в Україні як складової публічної дипломатії у “Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки”: як “напряму публічної дипломатії, що передбачає використання цифрових технологій і платформ, а також взаємодію з ними для захисту національних інтересів країни” (Міністерство закордонних справ, 2021).

В цілому ми погоджуємося з такою позицією, але з нашої точки зору такий висновок є не зовсім коректним. Вважаємо за доцільне звернути увагу на використання таких механізмів цифрової дипломатії, як кібер-безпека та захист інформації, забезпечення безпеки електронних комунікацій дипустанов, використання електронної пошти, онлайн документообіг, заснування в онлайн просторі віртуальних посольств, консульств, електронні консультації з питань консульської допомоги та інші, тільки в специфіці функціонування дипломатичної служби і не мають практичного відношення до поняття “публічної дипломатії”. Саме на це спрямовано значну увагу закордонних дипломатичних установ України, тому доцільно виділити такий напрямок цифрової дипломатії із загального розділу публічної дипломатії.

Звертається увага на позицію науковця (Висоцький, 2020, с. 16-17) з тлумаченням терміну “кібердипломатія” та “цифрова дипломатія”, який вказує на взаємозамінність цих термінів. Водночас, О. Русова (2020) не ототожнює поняття цифрової дипломатії у міждержавних взаєминах з терміном “кібердипломатія”.

Позиція зарубіжного науковця Р. Робінсона (2024) спрямована на розгляд кібердипломатії як рівноправної та

важливої частини ширшого і цілісного інструментарію державної політики кібербезпеки.

Основні підходи науковців та дослідників до розкриття дефініцій вищеназваних понять та сфери їх використання наведені в таблиці 1.

Розглянемо більш детально позиції та визначення вітчизняними та зарубіжними науковцями і дослідниками щодо зазначених понять та їх сутності, сфери застосування.

1. Публічна дипломатія. Сутність публічної дипломатії, з позиції науковців (Волоснікова, 2026 та ін.), полягає у формуванні сприятливого міжнародного іміджу держави, налагодженні діалогу з іноземною аудиторією, впливі на громадську думку за межами власної території.

До переваг публічної дипломатії відносимо можливість оперативного реагування посадових осіб на міжнародні події: випадки конфліктів, кризи чи інформаційних атак дипломатичні установи можуть швидко транслювати офіційну позицію, спростовувати фейки, мобілізувати міжнародну підтримку тощо, наприклад періоду пандемії COVID-19, початку повномасштабної російської агресії проти України (Волоснікова, 2026).

Одним із актуальних питань саме публічної дипломатії стає регламентація норм поведінки представників державних структур у цифровому середовищі (зокрема під час публічних заяв, реагування на кризи, виступах у соцмережах). Саме тому Радою Європи опубліковано “Керівні принципи щодо цифрової грамотності та етики для державних службовців” (2022), де викладено основи стандартів їх поведінки у віртуальних публічних просторах, а також уникненню маніпуляцій і дезінформації.

Таблиця 1

Підходи науковців до розкриття дефініцій понять та сфери їх використання

Назва	Визначення	Сфера використання
Публічна дипломатія, до якої включають: культурна, спортивна, церковна, Твіттер/Х та медіа-дипломатія, освітня та експертна тощо.	Сутність публічної дипломатії полягає у формуванні сприятливого міжнародного іміджу держави, налагодженні діалогу з іноземною аудиторією та мобілізації міжнародної підтримки, впливи на громадську думку за межами власної території	Публічна дипломатія – це важлива частина зовнішньої політики держави, спрямована на роз’яснення її цілей та цінностей для широкого загалу, на створення позитивного іміджу країни та просування її інтересів на міжнародній арені. Головним майданчиком для реалізації публічної дипломатії на сьогодні є соціальні мережі.
Цифрова дипломатія, до якої включають: кібердипломатія, мережева, електронна	Це використання інформаційно-комунікаційних технологій задля досягнення поставлених зовнішньополітичних цілей, серед яких – захист інтересів, суверенітету та цілісності держави, формування та підтримка її іміджу як сучасної, надійної країни-партнера. Усталеного визначення кібердипломатії не існує.	Стратегічні цілі цифрової дипломатії України – просування зовнішньополітичних інтересів, інформаційний вплив через Інтернет, соціальні мережі та он-лайн платформи. Спрямована на формування суспільної громадської думки за допомогою використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій.
Галузева дипломатія, до якої включають: технологічну, торговельну, економічну, фінансову, медичну, туристичну, харчову	Галузева дипломатія - це форма дипломатії, що зосереджена на співпраці між державами та галузями економіки, такими як промисловість, сільське господарство, технології, культура та інші. Вона спрямована на підтримку та розвиток економічних зв'язків між країнами, а також на вирішення проблем, що стосуються конкретних галузей економіки	Одна з форм дипломатії, напрям якої зосереджується на підтримці та розвитку конкретних галузей економіки країни, надання допомоги та вирішенні проблемних питань вітчизняним галузям дипломатичними методами у міжнародних відносинах.
Екологічна та кліматична дипломатія	На сьогодні відсутній уніфікований науковий підхід до дефініцій «екологічна та кліматична дипломатія»	Основна мета екологічної дипломатії: сприяння переведенню світової економіки на пріоритетність «зеленого» вектору розвитку, відновлення екосистеми нашої планети, запровадження «чистих» технологій у виробництві та споживанні.
Енергетична дипломатія	Єдиного наукового підходу до визначення терміну «енергетична дипломатія» не визначено	Здійсненням країнами комплексу заходів (як внутрішніх, так і зовнішньополітичних), основою яких є забезпечення захисту своїх національних інтересів, забезпечення доступу до світових енергетичних ресурсів за допомогою дипломатичних механізмів.
Наукова дипломатія	Загальноприйнятого визначення терміну «наукова дипломатія» на сьогодні не існує. До неї включають: наука в дипломатії; дипломатія для науки; наука для дипломатії	Характеризується як новий напрямок зовнішньої політики, який поєднує наукові дослідження та академічну співпрацю з політичним діалогом та дипломатичними зусиллями
Воєнна/військова дипломатія	Воєнна дипломатія розглядається як комплекс заходів, спрямованих на формування позитивного образу держави через взаємодію у військовій сфері, зокрема участь у міжнародних миротворчих місіях, укладення оборонних угод, надання військової допомоги, а також сприяння розвитку партнерств у сфері безпеки	Відіграє важливу роль у поєднанні військових та дипломатичних ресурсів для досягнення стратегічних цілей, забезпечення безпеки і реалізацію національних інтересів. Спрямована на врегулювання та вирішення конфліктів, пошуку альянсів або підтримки з боку інших країн чи міжнародних організацій, пошуку засобів та способів для вирішення збройного конфлікту дипломатичним шляхом
Парламентська дипломатія	Парламентська дипломатія - це діяльність, що здійснюється парламентами у сфері міжнародних відносин, як у межах інституційної компетенції, так і в якості центрального фактору внутрішньополітичних подій	Захист національних інтересів України на міжнародній арені та зміцненні міжнародної підтримки України через парламентську дипломатію. Забезпечення військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні шляхом активних міжпарламентських контактів

Складено автором за джерелами: О. Висоцький (2020), Н. Волоснікова (2026), Є. Гарбер (2021), Камінська (2022), Карпов (2026), С. Корченко (2025), М. Миронова (2022, 2023), Л. Новоскольцева (2025), О. Сегеда (2020), Є. Тихомирова (2019)

2. *Цифрова дипломатія.*

Аналізуючи визначення поняття “цифрова дипломатія”, звертаємо увагу на різноманітні підходи до формулювання самої суті поняття та напрямів їх використання у дипломатичній практиці.

Це поняття набуло широкого використання як у рамках наукового дискурсу, так і для позначення процесів, що відбуваються на міжнародно-політичному і дипломатичному рівні з використання в чинних міжнародних документах. Наприклад, зарубіжний дослідник І. Манор (Манор, 2019а) трактує поняття цифрової дипломатії як один із розділів публічної дипломатії з впливу світової цифровізації політичних і економічних процесів.

Англійськими дипломатами визначення цифрової дипломатії зосереджено на просуванні своїх зовнішньополітичних ініціатив у мережі Інтернет, зборі онлайн-інформації з різних джерел, публікації своїх тематичних матеріалів і поширенні зовнішньополітичної інформації країни, аналізі онлайн-діяльності і її оцінюванні.

Тобто, сутність цифрової дипломатії можна охарактеризувати, як поєднання технологій ІТК та політичних спрямувань держави в ефективну систему транснаціонального спілкування, адже саме цей напрям сьогодні визначає зміст і форму сучасної зовнішньої політики.

Вважається (Воробйов, 2025; Карпов, 2026), що інструментарій цифрової дипломатії США є одним із найбільших і найрізноманітніших у світі: сформовано повномасштабну мережу сайтів інформаційного, мовного, дискусійного характеру та офіційних акаунтів у відомих соціальних медіа (Facebook, Flickr, Google+, Instagram, Twitter/X, YouTube тощо), а цифрова дипломатія трансформується як повноцінний інструмент реалізації зовнішньої політики держави.

Застосування механізмів цифрової дипломатії в Україні сприяє просуванню зовнішньополітичних інтересів через

різноманітні цифрові платформи (зокрема, Zoom), соціальні мережі, мобільні телефони (зокрема, iPhone-дипломатія). Активно використовує нові можливості цифрової дипломатії під час повномасштабної російської агресії проти України Президент України В. Зеленський (Волоснікова, 2026). Більш детально окреслено нові напрями цифрової трансформації, які запроваджуються МЗС України, у статті автора (Карпов, 2026, с. 60).

Акцентуємо увагу на такому напрямі цифрової дипломатії, як засобу протидії дезінформації, що особливо важливо для України в умовах сьогодення.

Узагальнюючи, цифрову дипломатію можна трактувати як одну із форм нової публічної дипломатії з використанням перспективних інформаційно-комунікаційних технологій та соціальних мереж, яка стає ефективним засобом для зміцнення дипломатичних відносин між країнами.

Нагальною необхідністю стає розробка Стратегії цифрової дипломатії України з урахуванням її інтеграції з публічною, культурною, науковою, освітньою, економічною та іншими новими видами дипломатії.

3. Кібердипломатія. Зазначимо, що з позиції науковця О. Гайдука (2024) усталеного визначення кібердипломатії та всіх її складових у світі не існує. Окреслимо окремі напрями формування цього визначення, виходячи від понять, які вже мають певні узгоджені міжнародні аспекти.

В науковій літературі таке визначення виявляє деякі відмінності в його тлумаченні вітчизняними дослідниками: ототожнення із цифровою дипломатією або як окремий складник стратегічних комунікацій та інструмент забезпечення захисту національних інтересів України в кіберпросторі; трактують це як значно ширше поняття, аніж цифрова дипломатія, поняття, яке охоплює практично всі дипломатичні

практики у кіберпросторі та пов'язане з вимогами глобальної кібербезпеки.

Зарубіжні вчені (Р. Робінсон, 2024) сприймають кібердипломатію як продовження традиційної дипломатії з урахуванням її трансформації за останні роки.

У сучасній світовій дипломатії особливу роль відіграють багатосторонні інститути, зокрема технічного характеру (Міжнародні союзи, організації, в т.ч. в рамках ООН) для формування та вирішення вузькопрофільних спеціалізованих питань. Це потребує заснування окремих напрямів в дипломатичній діяльності: економічна дипломатія, енергетична, кліматична, спортивна дипломатія тощо. Крім того, науковий потенціал широко використовується в рамках міжнародних переговорів з проблем охорони навколишнього середовища, боротьби з негативними наслідками зміни клімату, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та штучного інтелекту.

Розглянемо їх більш детально.

А) енергетична дипломатія.

Єдиного наукового підходу до визначення терміну “енергетична дипломатія” не оприлюднено. Вважається, що кожна держава, з урахуванням національних інтересів, визначає власний вимір енергетичної дипломатії: наприклад, у липні 2015 року Рада ЄС із закордонних справ ухвалила “План дій з енергетичної дипломатії”, призначений для консолідації внутрішньої і зовнішньої енергетичної політики Енергетичного Союзу (Горбачук, 2022). В цілому її можна охарактеризувати здійсненням країнами комплексу заходів (як внутрішніх, так і зовнішньополітичних), основою яких є забезпечення захисту своїх національних інтересів, забезпечення доступу до світових енергетичних ресурсів за допомогою дипломатичних механізмів (переговорів, укладання міждержавних та міжурядових угод тощо).

Б) екологічна та кліматична дипломатія. Відзначимо, що незважаючи на досить поширену в науковій літературі

практику ототожнення екологічної та кліматичної дипломатії, погоджуємося з позицією науковиці (Новоскольцева, 2025) щодо їх повного прирівнювання методологічною помилкою

В цілому вважається, що екологічна дипломатія є одним із сучасних різновидів міжнародної співпраці в галузі міжнародних відносин, в ході яких використовуються дипломатичні інструменти для подолання глобальних екологічних проблем (врегулюванням конфліктів, пов'язаних із природними ресурсами, так званим «ресурсними війнами» - зокрема суперечкам щодо води чи землі.

До небагатьох дослідників, які намагалися сформулювати дефініцію кліматичної дипломатії, віднесемо N. Mabey, L. Gallagher і С. Born (2013), згідно позиції яких кліматична дипломатія є діяльністю, що випереджає та формує структуру “кліматичного режиму”, а загалом кліматична дипломатія забезпечує ефективне функціонування й кліматичного режиму та формує його розвиток для вирішення нових викликів. Науковець Є. Тихомирова (2019) пропонує визначати кліматичну дипломатію як теорію і практику створення міжнародного кліматичного режиму, клімату шляхом багаторівневої, колективної і публічної дипломатії, яку активно застосовують офіційні особи держав, міжнародних організацій, неофіційних установ, транснаціональних структур та громадянського суспільства.

Важливість цього напрямку дипломатії вбачається з наступного. 4 червня 1992 р. 165 країнами в Нью-Йорку було підписано Рамкову конвенцію ООН зі зміни клімату — міжнародний екологічний договір, мета якого полягає в стабілізації концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на клімат Землі.

Також знаковим є створення Міндовкілля в 2025 році регіональних центрів моніторингу довкілля для

контролю щодо покращення екологічної ситуації в Україні.

В) галузева дипломатія. Галузева дипломатія отримує визнання як одна з форм дипломатії, напрям якої зосереджується на підтримці та розвитку конкретних галузей економіки країни, надання допомоги та вирішенні проблемних питань вітчизняним галузям дипломатичними методами у міжнародних відносинах. На практиці розрізняють такі види галузевої дипломатії, як: технологічна, торговельна, фінансова, медична, туристична, харчова. Кожна з них має свою специфіку та напрями спрямування дипломатичних зусиль Центру і закордонних дипломатичних установ (посольств) для захисту національних інтересів.

Практичне втілення проводиться за допомогою спеціалізованих міжнародних організацій, таких як Всесвітня організація з торгівлі (WTO), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та інші.

Г) економічна дипломатія. За визначенням вітчизняних науковців (Фліссак, 2013; Шаров, 2019) економічна дипломатія – це взаємопов’язана та спільна діяльність органів державної влади і різнорівневих підприємницьких структур та фінансово-економічних установ, спрямована на відстоювання національних економічних інтересів, забезпечення конкурентних переваг і створення сприятливих умов у зовнішньоекономічній діяльності для вітчизняної економіки з використанням дипломатичних механізмів та інструментів. Тобто, економічна дипломатія являє собою сплав економіки та політики, доведений до рівня прийняття та реалізації управлінських рішень, що визначають форми й методи розвитку та вдосконалення ринкової економіки.

Д) культурна дипломатія. Культурна дипломатія – це напрям дій, що базується на обміні ідеями, цінностями, традиціями та іншими аспектами культури чи ідентичності. Культурна дипломатія спрямована на зміцнення відносин та поліпшення соціокультурної співпраці, на

просування національних інтересів на зовнішній арені (Ржевська, 2018). Зазначимо, що культурна дипломатія входить до інструментів публічної дипломатії.

Використання методів і форм культурної дипломатії сприяє формуванню позитивного образу України та знань про неї в представників інших народів і спільнот. Діяльність ЗДУ України у сфері культурної дипломатії покликана сприяти взаєморозумінню та розвитку позитивних відносин між державами. Новою тенденцією в культурній дипломатії стало звернення до проблематики охорони довкілля, небезпеки зміни клімату.

Е) наукова дипломатія. Українськими дослідниками наукова дипломатія трактується як дипломатична діяльність, що базується на використанні наукових знань і досягнень для досягнення політичних та економічних цілей, є дотичною до інших підвидів публічної дипломатії (освітньої, експертної, дипломатії знань), а також характеризується як новий напрямок зовнішньої політики, який поєднує наукові дослідження та академічну співпрацю з політичним діалогом та дипломатичними зусиллями (Атаманенко & Мартинюк, 2022; Габер, 2021; Миронова, 2022).

Втім, згідно аналізу наукових джерел, загальноприйнятого визначення терміну “наукова дипломатія” на сьогодні не існує, не зважаючи на низку запропонованих дослідниками визначень (Миронова, 2022). Загалом, науковці це поняття трактують як підвид публічної дипломатії, зважаючи на те, що власне наука та наукова співпраця сприяють налагодженні та підтримці міждержавних відносин на різних рівнях.

Звернемо увагу, що перспективи розвитку цього виду дипломатії та його практичного втілення підтверджуються “Мадридською декларацією про наукову дипломатію” (2019 р.), укладеної в Мадриді у грудні 2018 року за участі експертів з різних країн світу, наукова дипломатія в контексті якої розуміється як низка практик

на перетині науки, технологій та зовнішньої політики.

Є) воєнна дипломатія. За визначенням М. Жакуна (2024), воєнна дипломатія - комплекс заходів, прийомів та методів спрямованих на реалізацію зовнішньополітичних інтересів держави у сфері політики безпеки та оборони, реалізація яких заснована на використанні переговорів та інших дипломатичних інструментів, спрямована на врегулювання та вирішення конфліктів, стримуванні та пом'якшенні військових дій, пошуку альянсів або підтримки з боку інших країн чи міжнародних організацій, пошуку засобів та способів для вирішення збройного конфлікту дипломатичним шляхом. При цьому звернемо увагу, що обмеження застосування воєнної дипломатії, як інструмента реалізації зовнішньої політики держави, тільки періодом воєнного стану не визначається. У подальшому потребують реалізації такі завдання, як притягнення держави-агресора до відповідальності, забезпечення гарантій безпеки, розроблення дієвого механізму забезпечення міжнародного миру та стабільності в подальшому для нашої держави в цілому.

Ж) парламентська дипломатія. Науковцями парламентську дипломатію визначають як діяльність, що здійснюється парламентами у сфері міжнародних відносин, як у межах інституційної компетенції, так і в якості центрального фактору внутрішньополітичних подій, акцентуючи увагу на розвитку міжпарламентського співробітництва через функціонування міжпарламентських організацій і парламентських асамблей міжнародних організацій. Саме тому Верховною Радою України було зосереджено діяльність на захисті національних інтересів України на міжнародній арені та зміцненні міжнародної підтримки нашої держави через парламентську дипломатію. За період воєнного стану в Україну з офіційними візитами перебувала значна кількість глав держав, глав парламентів та представників

міжнародних організацій. Їх результатом стало виділення різних видів допомоги для нашої держави, ЗСУ, постраждалого цивільного населення. ПАРЄ прийняла резолюцію про створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії Росії проти України (Камінська, 2022).

Узагальнюючи визначимо, що в широкому контексті цифрова дипломатія у зовнішній політиці України на сьогодні зосереджується на широкомасштабному використанні сучасних ІКТ з метою актуалізації та реалізації дипломатичних та зовнішньополітичних задач держави з використанням таких механізмів, як інтернет-медіа та соціальні мережі (платформи LinkedIn, Facebook, YouTube тощо), веб-сайти та акаунти в них міністерства закордонних справ, посольств та міжнародних організацій. Тобто, цифрова дипломатія стає невід'ємною складовою сучасних дипломатичних відносин. Вона розглядається як один із дієвих інструментів, поряд із традиційними, впливу на світову спільноту, та нагальною необхідністю їх імплементації у сферу дипломатичних відносин.

Щодо позицій окремих дослідників, зокрема Н. Волоснікової (2026), С. Воробйова (2025), О. Горбачука (2022), з можливостей призначення на дипломатичні посади в закордонні дипломатичні установи України фахівців з окремих напрямів дипломатії, або створення в них окремих підрозділів цифрової комунікації вважаємо це недоцільним з урахуванням специфіки функціонування ЗДУ та фінансових можливостей країни.

На переконання автора (Карпов, 2026), такі словосполучення як “народна дипломатія”, “військова дипломатія”, “спортивна дипломатія”, “кризова дипломатія”, “мегафонна дипломатія” та інші, використання яких фактично або опосередковано мають місце у сфері класичного дипломатичного співробітництва, доцільно вживати в міжнародному публічному

співробітництві, а їх відношення до дипломатії в класичному понятті останньої вважати дуже опосередкованим. А в цілому можемо дійти висновку, що у діяльності МЗС України та закордонних дипломатичних установ України активно проваджуються різні форми та методи цифрової трансформації, а вже наявні здобутки втілюються в реальних показниках, що потребує додаткового дослідження.

Запровадження в сучасну дипломатичну практику нових форм та методів дипломатії, а також цифровізація в цілому дипломатичної сфери, на наше переконання, потребує оновлення критеріїв та вимог до компетентності не тільки до кандидатів на посади дипломатичної служби, але й діючих професійних дипломатів.

Аналіз опрацьованих джерел та наукової літератури з даної тематики підтверджує актуальність дослідження, інтерес до якої з часом лише зростає. Водночас, питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в сучасних дипломатичних відносинах і дипломатичній практиці закордонних дипломатичних установ України потребує більш детального дослідження.

Висновки. Встановлено, що вітчизняними та зарубіжними науковцями і

дослідниками вироблено різноманітні підходи до формулювання самої суті визначення таких понять як “цифрова дипломатія”, “кібердипломатія”, “енергетична дипломатія”, за відсутності єдиного наукового підходу до їх визначення, та напрямів їх використання у дипломатичній практиці.

Обґрунтовано, що публічна та цифрова дипломатія (в частині як складова публічної) у зовнішній політиці України на сьогодні зосереджується на широкомасштабному використанні сучасних ІКТ з метою актуалізації та реалізації дипломатичних та зовнішньополітичних задач держави з використанням таких механізмів, як інтернет-медіа та соціальні мережі.

Проведено комплексне дослідження нових форм та методів дипломатії, їх вплив на міжнародні відносини в цілому та визначення можливостей їх інтеграції у вітчизняні дипломатичні практики закордонних дипломатичних установ України.

Внесено пропозиції щодо недоцільності запровадження окремих посад дипломатичної служби у ЗДУ України за напрямками “цифрова дипломатія”, “енергетична дипломатія”, з урахуванням специфіки функціонування ЗДУ та фінансових можливостей країни.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що дослідження проводилося за відсутності будь-яких комерційних або фінансових відносин, які могли б бути витлумачені як потенційний конфлікт інтересів.

Фінансування. Автор заявляє, що окремого фінансування на публікацію цієї статті не отримували. Дослідження виконано в межах професійної діяльності автора в університеті.

Етична заява. Усі процедури, виконані в межах цього дослідження, відповідали інституційним та міжнародним етичним стандартам.

Заява щодо генеративного ШІ. Автор заявляє, що генеративний штучний інтелект не використовувався під час підготовки цього рукопису.

Література:

- Атаманенко, А. & Мартинюк, Н. (2022). Наукова дипломатія у глобалізованому світі: концептуалізація явища. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI. Bun. 4. C. 88–97*. DOI: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2022.04.088>.
- Белюсова, Н. & Омеляненко В., (2024). Підходи України до цифрової дипломатії в геополітиці технологій. *Вісник Київського національного*

університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини, 58(1), 28-32.

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2024/1-58/28-32>

- Булега, К. І. & Чарський, І. Ю. (2018). Цифрова дипломатія як елемент зовнішньополітичної діяльності держав. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного*

університету імені Василя Стуса. Історія, філософія право. Вінниця, № 10. <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/5447>

4. Висоцький, О. Ю. (2020). Публічна дипломатія : конспект лекцій: у 2 ч. Ч. I. Дніпро: СПД «Охотнік».
5. Волоснікова, Н. М. (2026). Цифрова дипломатія як забезпечення комунікації в міжнародних відносинах: монографія. Харків: НТУ «ХПІ».
6. Воробйов, С. (2025). Модернізація дипломатичної служби: проєктний підхід у контексті цифрової трансформації публічного управління. *ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ. Інвестиції: практика та досвід* № 14/2025.
DOI: 10.32702/2306-6814.2025.14.285
7. Габер, Є. (2021). Наукова дипломатія. Публічна дипломатія: навчальний посібник. Київ: Горобець.
8. Гайдук, О. В. (2024). Кібердипломатія як парадигма нового підходу до міжнародних відносин: досвід країн світу, науково-академічні практики та кібербезпека міжнародних комунікацій. *Стратегічні комунікації в умовах війни: погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ : 7БЦ.
9. Горбачук, О. (2022). Дипломатія України в електроенергетичній сфері. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (2(66)), 17–24. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-17-24>
10. Григор, О. (2019). Сучасні виміри дипломатії в умовах конфліктних і кризових ситуацій. *Науковий журнал «Політикус»*, випуск 2. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-2-79-84>
11. Камінська, Н. В. (2022). Парламентська дипломатія та її значення в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Науково-практичний юридичний журнал «Альманах права»*. Випуск 13. <https://almanahprava.org/assets/images/issues/13/almanah-prava-13-2022.pdf>
12. Карпов, В. (2026). Впровадження нових видів дипломатії у сфері зовнішніх зносин. “*Modern engineering and innovative technologies*”, Germany, Karlsruhe, Issue №43, Part 3 February. URL: <https://www.proconference.org/index.php/gec/issue/view/gec43-00/gec43-00>
13. Корченко, О. Г., Верховцева, І. Г., Іванченко, Є. В., Гребенюк, В. М., & Гребенюк, А. В. (2025). Поняттєвий простір міжнародних публічних комунікацій за умов кіберизації: кібердипломатія. *Актуальні проблеми сталого розвитку*, 2(2). [https://doi.org/10.60022/2\(2\)-31S](https://doi.org/10.60022/2(2)-31S)
14. Кубко, О. (2023). Цифрова дипломатія в сучасних міжнародних відносинах. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. Випуск 50. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.50.22>.
15. Матвієнко, В. & Петушкова, Г. (2024). Кібердипломатія в Європейському Союзі: модель естонської кібердипломатії та досвід України. *Україна дипломатична*. Вип. 24. С. 696–708. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001452983>
16. Миронова, М. (2022). Наукова дипломатія та її вплив на систему міжнародних економічних

- відносин. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*, 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-16>
17. Миронова, М. І. (2023). Наукова дипломатія в системі торговельно-економічних відносин України та Європейського Союзу. *Економіка та суспільство*, випуск 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-16>
18. Міністерство закордонних справ України (2021, березень, 24). Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%/public-diplomacy-strategy.pdf>
19. Мірошниченко, Т., & Федорова, Г., (2021). Цифрова дипломатія як сучасний комунікаційний інструмент міжнародних відносин. *Науково-теоретичний альманах Грани*, 58–65. <https://doi.org/10.15421/1721119>
20. Новосколькова, Л. (2025). Взаємозв'язок екологічної дипломатії та безпекової політики в контексті кліматичних викликів. *Міжнародні та політичні дослідження*, № 4 (10). DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2025-4\(10\)-36-41](https://doi.org/10.26642/sas-2025-4(10)-36-41)
21. Ржевська, Н. Ф. (2018). Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. *Міжнародні відносини Серія «Політичні науки»*. № 18–19. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377/3055
22. Рибченко, А. С. (2020). Механізми впровадження цифрової дипломатії органами державної влади у сфері зовнішніх зносин України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Київ.
23. Сегеда, О. (2020). Цифрова дипломатія України як елемент нової публічної дипломатії. *Політикус*. Вип. 3. 139–147. URL: http://politicus.od.ua/3_2020/23.pdf
24. Тихомирова, Є. Концепт кліматичної дипломатії у сучасному науковому дискурсі. *Європейська наука*, 2019-09-30. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-12-02-007>
25. Hanson, F. (2016). Baked In and Wired: eDiplomacy@State. <https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2016/06/baked-in-hansonf-5.pdf>
26. Mabey, N., Gallagher, L., & Born, C. (2013). Understanding Climate Diplomacy. E3G (Third Generation Environmentalism). <https://cdkn.org/sites/default/files/files/E3GUnderstanding-Climacy-Diplomacy.pdf> (in English).
27. Manor, I., Segev, E., (2015). America’s Selfie: How the US portrays itself on its social media accounts. *Digital Diplomacy: Theory and Practice*, 89.
28. Robinson, R. (2024). Cyber Diplomacy: A New Frontier in International Relations and Professional Practice. *EDRM*. <https://edrm.net/2024/06/cyber-diplomacy-a-new-frontier-in-international-relations-and-professional-practice/>

29. Rusova, O. (2020). Cyber diplomacy: an intangible reality or a fait accompli? UA: Ukraine Analytica, 2(20), P. 26–33.
30. The Madrid Declaration on Science Diplomacy. Using science for/in diplomacy. For addressing global

challenges. Retrieved from
<https://www.s4d4c.eu/s4d4c-1st-global-meeting/the-madriddeclaration-on-science-diplomacy/>